

Ефективна економіка № 5, 2013

УДК 338.439.5:636.4

С. О. Кобернюк,

старший викладач кафедри маркетингу

Дніпропетровського державного аграрного університету, м. Дніпропетровськ

ТЕНДЕНЦІЇ РИНКУ ПРОДУКЦІЇ СВИНАРСТВА В УКРАЇНІ

S. Kobernyuk,

teacher of the Dnipropetrovsk state agrarian university

MARKET OF PRODUCTS OF THE PIG BREEDING TENDENCIES ARE IN UKRAINE

Проведено аналіз основних складових ринку продукції свинарства в Україні. Визначено причини циклічного розвитку ринкової кон'юнктури. Розглянуто перспективи вітчизняного свинарства в національному та глобальному вимірах.

The analysis of basic constituents of market of products of the pig breeding is conducted in Ukraine. Certainly reasons of cyclic development of the market state of affairs. The prospects of the domestic pig breeding are considered in the national and global measurings.

Ключові слова: *продукція свинарства, ринок, кон'юнктура, попит, пропозиція, цінові коливання, циклічність.*

Keywords: *products of the pig breeding, market, state of affairs, demand, suggestion, price vibrations, recurrence.*

Постановка проблеми

Серед м'ясних галузей тваринництва України останніми роками переважає і продовжує нестримно розвиватися птахівництво. Перш за все, головною причиною цього розвитку є швидке виробництво і добра його окупність. Проте, стабільність у розвитку свинарства дає можливість казати, що цей ринок набиратиме темпи і надалі. Щоправда, кількість свиней впродовж останніх років не змінювалась. При цьому частка виробництва свинини від усього виробництва м'яса за останні роки залишається незмінною. Це свідчить про те, що попит на свинину не падає, а інвестиції в цю галузь вкладаються.

На думку посла Федеральної Республіки Німеччина в Україні Крістофа Вайля, Україна має всі передумови для розвитку цієї галузі. Свинарство для України – це галузь, що історично склалася і органічно вплітається в усю тваринницьку промисловість. Поки що доводиться говорити лише про відносну стабільність цього ринку. За останні роки загальне поголів'я свиней коливається в межах 7,5 млн. голів. Немає ні значного збільшення, ні падіння цього показник [4].

Не дивлячись на те, що в Україні все ще велика частка виробництва свинини знаходиться в приватних невеликих господарствах або фермах середнього рівня, за останні роки відбувається процес консолідації промислових підприємств, і надалі спостерігатиметься його розвиток. Так, у 2012-му 8 великих промислових підприємств виробляли 58% промислової продукції свинарства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Аналізу особливостей і проблем формування ринкової кон'юнктури для продукції свинарства в Україні присвячені праці В.П. Рибалка, В.С. Паштецького, В.В. Писаренка, О.В. Приходька, Є.А. Михайлова, А.О. Колчева, на думку яких позитивні тенденції розвитку галузі і формування високих попиту і пропозиції в першу чергу залежать від вирішення соціальних питань, перспектив зростання купівельної спроможності українців. Проблематика досліджень є дуже широкою і включає в себе пошук нових форм організації виробництва (утримання, відтворення, годівлі тварин), оцінку перспектив глобалізації, створення інтеграційних формувань, розвитку маркетингових аспектів агробізнесу.

Формулювання цілей статті

Наразі питанням досягнення позитивної динаміки на ринку продукції свинарства приділяється багато уваги, проте наукові погляди стосовно основних факторів її забезпечення не завжди збігаються, що потребує подальших досліджень.

Основний матеріал досліджень

Період від початку 2010 року до середини 2011 року ознаменувався для виробників свинини загальним погіршенням умов ведення бізнесу. У зв'язку зі зростанням цін на корми та іншими специфічними для кожного господарства чинниками чимало виробників перебували поза межею рентабельності бізнесу. Проте були в цей час і такі господарства, які і далі отримували прибуток і розвивати виробництво. За начебто однакових вихідних умов (наявність власної кормової бази, вертикальна інтеграція виробництва, схожі технології) одні господарства опинилися на межі банкрутства, інші ж примножували прибутки і збільшували поголів'я. Друге півріччя 2011 року ознаменувалось для українського виробника свинини похвалленням ринку. Наразі склались добрі умови для інвестицій у свинарський бізнес: ціни на корми зменшились, а на свинину ж, навпаки, підвищились.

Аналізуючи особливості динаміки поголів'я свиней в Україні, робимо висновок про те, що традиційно щороку з березня по листопад спостерігається зростання чисельності тварин. Це пояснюється збільшення опоросів та закупівлею ремонтного молодняка й свиноматок. Нарощування поголів'я у цей час є найбільш доцільним, оскільки з'являються корми нового врожаю (особливо за умови власного виробництва), а також скорочуються витрати на утримання (опалення, підстилку тощо). Тим часом з грудня по лютий чисельність тварин скорочується: здійснюється відбір, зростають обсяги реалізації свиней на забій. Однак у деяких випадках ця циклічність порушувалася «на користь» зростання поголів'я, що варто пов'язувати зі зростанням попиту переробних підприємств на сировину.

Якщо в 1996 році чисельність свиней в сільськогосподарських підприємствах перевищувала приватний сектор майже на 20 %, то на сьогодні суттєво втративши за цей період поголів'я в

сільськогосподарських підприємствах наближається до співвідношення 50/50 (рис. 1). Яке з них переважатиме, залежить і від державної підтримки та регулювання галузі, і соціальної політики, і платоспроможності населення.

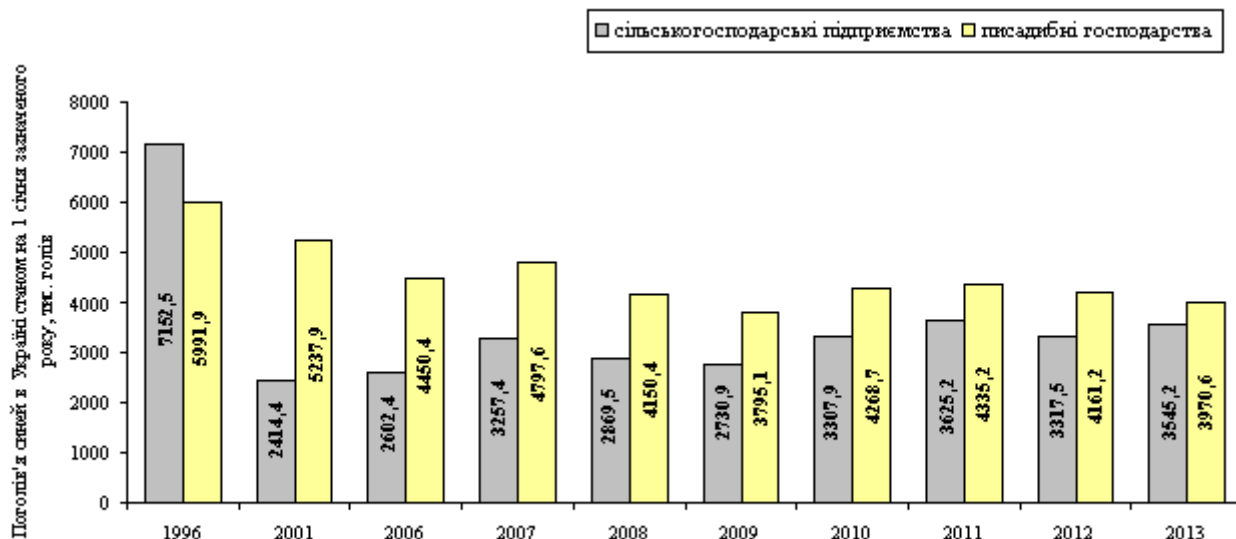

Рис. 1. Динаміка поголів'я свиней в Україні

Сільськогосподарські підприємства збільшили обсяги реалізації свиней на забій з 347,7 тис. т у 2010 році до 415,2 тис. т у 2011 р., тобто на 19,4 %. Варто зазначити, що збільшення обсягів реалізації свиней на забій супроводжувалось і зростанням обсягів виробництва свинини на 9,2 %: з 409,6 тис. т у 2010 р. до 447,5 тис. т у 2011 році. Обсяги реалізації свиней в забійній вазі у 2012 році наблизилися до рівня 2011 року, але не перевищили їх (рис. 2) [3]. На фоні збільшення загальних обсягів реалізації зросли і обсяги реалізації свинини на переробні підприємства. Тенденція до такого зростання простежувалася з 2009 року. Лідерами з промислового виробництва свинини в Україні є Донецька, Дніпропетровська та Київська області [2, с. 6-12].

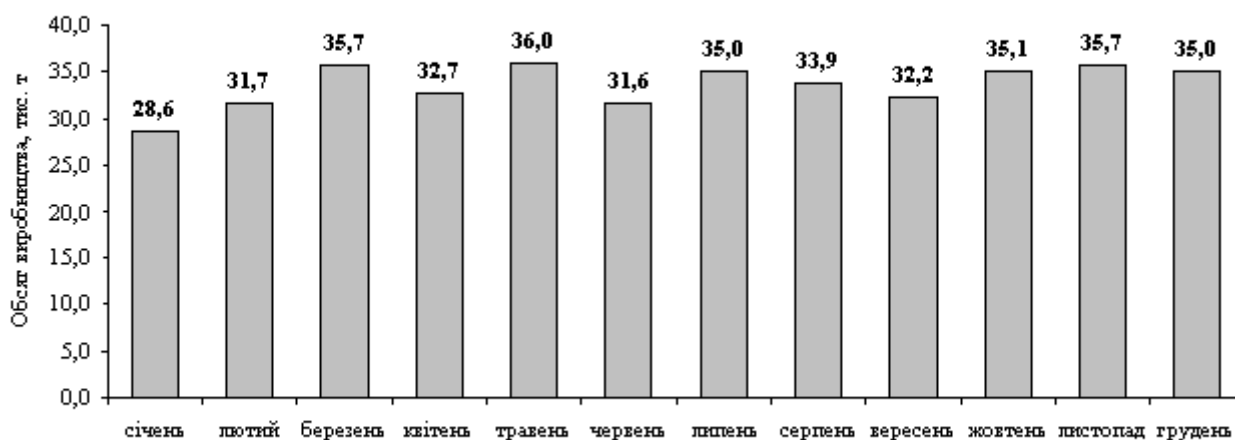

Рис. 2. Динаміка обсягів реалізації свиней живою вагою у 2012 році

Динаміка споживання м'яса в Україні доводить, що однією з головних причин зростання обсягів забою свиней та реалізації на переробку є збільшення попиту. Споживання м'яса зростає в усіх регіонах країни, що суттєво стимулює як виробництво, так і переробку.

Цінові коливання на сировинному ринку продукції свиначства характеризуються циклічністю. Так, у 2009 та 2010 рр. у період з червня по вересень відбувалося зростання ціни. Це пояснюється зниженням пропозиції обсягів реалізації свиней на забій. Наявність обсягів такої реалізації залежить від циклічності виробництва та тривалим періодом відгодівлі, тому з червня по вересень підприємці відгодовують тварин, коли є можливість використовувати відносно недорогі корми нового врожаю, економити на опаленні, а це суттєво знижує собівартість.

У 2011 р. традиційні коливання ціни «вибилися із графіка» по відношенню до 2010 р. Зростання вартості спостерігалось вже в березні, свого апогею ціни досягли у липні-вересні (20 000-20 600 грн./т за свиней I категорії, 18 000-18330 грн./т за свиней II категорії. Найнижчими ціни були у лютому – 14 200 грн./т та 11 750 грн./т за свиней I та II категорій відповідно. Зростання попиту переробників на сировину було зумовлено збільшенням експорту м'ясних продуктів до Росії. Завершився 2011 р. високими закупівельними цінами на свиней у живій вазі: грудневі ціни були вищими на 18 % від цін грудня 2010 р. Це зумовило прискорення реалізації свиней на забій, суттєво скоротивши поголів'я свиней на відгодівлі в сільськогосподарських підприємствах і присадибних господарствах і спричинивши зростання імпорту м'яса [2, с. 16-23].

На думку іноземних експертів, в Україні найближчі роки виробництво свинини зростатиме повільно, щоб задовольнити внутрішній попит країни. Росія залишиться найбільшим імпортером свинини – то ж є набагато більший попит за межами України, але несхоже, що Україна матиме пріоритет по доступу до російського ринку. Таким чином, українським експортерам доведеться поборотися за місце на ринку із такими головними експортерами свинини, як Євросоюз, Канада, США та Бразилія. Рентабельність використання кормів – це найсерйозніший фактор успіху у виробництві свинини. Виробники мають оптимізувати годівлю, щоб зменшити витрати на корм. Продуктивність свиноматки – це найсерйозніший фактор успіху у виробництві поросят. Показник кількості поросят на свиноматку в рік має бути доведений до максимуму. З цієї точки зору надзвичайно важливою є якість управління, ветеринарні умови та умови праці. Керівники господарств мають мотивувати робітників дбайливо ставитись до тварин. Якщо досягти високої ефективності виробництва і взяти до уваги той факт, що в Україні з надлишком виробляється фуражного зерна, крупним українським виробникам не потрібно буде боятися конкуренції і звичайно вони зможуть повністю задовольнити попит внутрішнього ринку [5].

Міжнародний ринок свинини надзвичайно конкурентний. На ньому домінують країни Євросоюзу, США, Канада та Бразилія. Вони домінуватимуть на ринку свинини і в найближчі роки. Вони чітко розробили ланцюг взаємодії від виробника до бійні і технологічної обробки, далі до продажу гуртом та вроздріб. Так як погоду на ринку роблять потужні мережі торгівлі гуртом та вроздріб, вони і визначають стандарти якості. По всьому світу у споживачів попитом користуються безпечні для здоров'я та чисті продукти [1, С. 26]. Ось чому сертифікати та стандарти якості такі важливі. Я не думаю, що Євросоюз імпортуватиме багато свинини з України, але їх стандарти – найвищі в світі і якщо їх досягти, українські виробники в майбутньому зможуть постачати на експорт сировину на багатообіцяючі ринки Близького та Середнього Сходу, а також до країн Азії.

Висновки

Виробники свинини по всьому світу знають про коливання на ринку свинини. Якщо зростає ціна – надходить більше інвестицій, доки виробництво не сягне рівня, коли попит буде задоволено, і ціни почнуть падати. Якщо ціни різко впадуть, неефективні виробники вийдуть з ринку, і ціни знову зростуть. Виробники свинини завжди працюють в умовах такої циклічності.

Український ринок свинини все ще перебуває на етапі формування. І хоча він ще не структурувався і бачення його не зовсім чітке, проте є серйозні перспективи для росту. Спостерігаючи за розвитком світових виробництв, аналізуючи їх результати, можемо зробити висновок про відносну «привілейованість» національного виробництва. У Європі ціни на свинину дещо нижчі, ніж в Україні. В країнах Євросоюзу «робоча» ціна на базову свинину (м'ясністю близько 56%) становить 1,5-1,7 євро за кілограм у забійній вазі. Якщо цей рівень цін перерахувати на живу вагу, в якій реалізується більша частина свинини в Україні, то одержимо близько 16-18 грн. за кг, тоді як у нас закупівельні ціни на свиней у живій вазі можуть перевищувати 20 грн. за кілограм.

Європейський ринок диверсифікований за продуктовою лінійкою і знаходиться у жорстких конкурентних умовах. Там виробники підлаштовуються під потреби зовнішнього ринку та клієнтів, тому випускають вузькоспеціалізовану продукцію, яка реалізується і експортується у тій формі, на яку є попит. Ми ж знаходимось на стадії, коли більшість свинарських підприємств України не мають власної переробки і реалізують продукцію у напівтушах. Нам треба спрямовувати розвиток таким чином, щоб не просто виробляти продукцію і потім шукати, хто б її купив, а випускати її саме у тому вигляді, на який є максимальний попит. Українським виробникам, включаючи і приватний сектор, варто інвестувати кошти в якість харчових продуктів та ветеринарні стандарти країн Євросоюзу, також стандарти великих торговельних мереж.

Список використаної літератури

1. Іванюта В.Ф. Стан проблеми виробництва продукції свинарства в Україні / В.Ф. Іванюта, Н.М. Бейдик // Агросвіт. – 2008. - № 10. – С. 25-27.
2. Свинарство в Україні Річний огляд ринку 2011. – 56 с.
3. Державна служба статистики України // [Електронний ресурс]: // <http://ukrstat.gov.ua>
4. Свинарство України очима іноземців – [Електронний ресурс Аграрний тиждень]: // <http://a7d.com.ua> – 27.02.2013 р.
5. Штрубенгоф Хайнц-Вільгельм Ринок свинини – реальні можливості для України // [Електронний ресурс]: // <http://pigua.info>